

Posudek oponenta na diplomovou práci Daniely Branišové na téma „*Lateralita, hmatové vnímání a jemná motorika studentů Univerzity Karlovy*“

Téma diplomové práce je vhodně zvolené, aktuálně nebylo komplexnějším způsobem zpracováno a proto přináší užitečné informace. Lateralita či jemná motorika bývá obvykle posuzována u probandů dětského věku nebo u jedinců s nějakým postižením, ale o její standardní úrovni se mnoho neví. Práce má adekvátní rozsah a je obvyklým způsobem členěna na část teoretickou a vlastní výzkum. Teoretická část je stručnější, ale její obsah odpovídá dostupným informacím, věnovaným danému tématu. Charakteristika pojmu lateralita a vymezení její funkční souvislosti s laterální diferenciací mozku je zpracována adekvátně, s přihlédnutím k aktuálním zdrojům (Pokud bereme v úvahu, že jde o práci z oboru antropologie.) Str. 7 – bylo by vhodnější použít k označení kapitoly „Příčiny lateralizace“. Autorka uvádí přehled různých teorií lateralizace, z nichž některé jsou dost spekulativní, např. názor Sovákův, že díky nátlaku společnosti by se lidé stali fenotypicky pravorukými. Ve psaní možná, ale ostatní činnosti by stejně dál vykonávali dominantní rukou. (Výzkumy z 50. let by bylo lepší necitovat, totéž platí pro Sovákovy texty, které jsou zastaralé.) Příčiny lateralizace spočívají stručně a zjednodušeně v tom, že větší specializace umožní lepší rozvoj určitých funkcí. Str. 10 – lepší by byl opět název „Ontogeneze lateralizace“. Str. 12 – novější výzkumy chybí, i to je důvodem proč je tato práce užitečná. Poslední údaje jsou 30 let staré. Str. 14 – důvodem lepší postiktové stabilizace leváků je nejspíš menší diferenciací a specializace některých oblastí obou hemisfér, a bude se zřejmě projevovat jen tehdy, když iktus postihne nějaké řečové centrum, jinak by pro ni nebyl důvod. K hodnocení laterality se používají staré metody, pokud se v praxi vůbec hodnotí, což není vina autorky, ale realita. V kapitole věnované hmatovému vnímání použila autorka dostupných pramenů, které jsou takové jaké jsou. Lze k nim mít výhrady, ale opět nejde o nedostatek na straně autorky. Str. 17 – Pro rozvíjení hmatu je významné ledacos, uchopovací reflex z tohoto hlediska nemá větší význam, to spíš pozdější taktilní zkušenosti kojence. Charakteristika taktilního čítí je zpracována podrobněji a tuto kapitolu lze považovat za zdařilejší. Pojednání o motorice je věnováno hlavně analýze volných pohybů, což je vzhledem k cíli práce účelné. Cílem práce je v hodnocení 2 funkcí ruky, jemné motoriky a hmatového vnímání, ve vztahu k vyhranění a typu laterality ruky, pohlaví a profesnímu, resp. studijnímu zaměření probandů. Dílčích cílů práce si autorka stanovila hodně, možná by bylo výhodnější je definovat obecněji.

Vlastní výzkumná část tvoří přibližně dvě třetiny textu. Začíná stručnou charakteristikou zkoumané skupiny a použitých metod, které jsou popsány velice podrobně a popis je doplněn ilustrativními obrázky. Zkoumaná skupina je vzhledem k náročnosti metody dostatečně velká, lze ocenit, že je také vyrovnaná. K hodnocení laterality ruky byl použit jen dotazník, což může poněkud zkreslit výsledky. Člověk si leckdy ani neuvědomuje, co jak dělá, protože tak činí mechanicky. Ale tento aspekt nelze považovat za zásadnější nedostatek. Použité metody k hodnocení hmatového vnímání a jemné motoriky jsou pěkně zpracované a s ohledem na cíl práce i účelné. Popis statistických metod je zbytečně podrobný, stačil by stručnější přehled, protože jde o metody obvyklé a tudíž dobře známé. Zbývající část je věnována analýze získaných výsledků. Autorka uvádí postupně výsledky hodnocení jednotlivých funkcí, což činí práci přehlednou. Tyto výsledky porovnává z mnoha hledisek, tak jak je vymezené v dílčích cílech práce. Prezentace výsledků odpovídá požadovanému standardu. Rozložení laterality ve skupinách zkoumaných osob souhlasí s předpokládanou četností různých variant v populaci. Zajímavé jsou rozdíly mezi přírodovědně a humanitně zaměřenými studenty, které mohou nějak souviset s jejich profesní volbou. Rozdíly mezi muži a ženami odpovídají očekávání, u žen je větší pravděpodobnost vyhranění laterality, především pravostranné. Srovnání probandů s vyhraněnou lateralitou ruky opět potvrdilo předpoklad, že nevyhraněná lateralita je méně výhodnou alternativou. Zpracování výsledků a jejich interpretace, včetně prezentace v tabulkách má dobrou úroveň. Lze říci, že tato část práce je nejkvalitnější. Diskuze a srovnání aktuálních zjištění s dřívějšími experimenty či teoretickými předpoklady je rovněž dobře zpracována. Závěr je shrnutím výsledků. Práce má i odpovídající formální úroveň. Předložená diplomová práce má požadovanou kvalitu, splňuje veškeré nároky a proto ji lze doporučit k obhajobě. Navrhované hodnocení: výborně.

V Praze dne 17. září 2006

Prof. PhDr. RNDr. Marie Vágnerová, CSc.